

Pravopisná reforma z roku 1993 a současná pravopisná norma

Psaní přejatých slov

- ve slovech zdomácnělých, kde se původní *s* čte vždy jako *z*, se podoby se *z* považují za základní, stylově neutrální; podoby se *s* jsou také správné, ale mají knižní zabarvení (např. *azyl* – *asyl*, *analýza* – *analysa*, *filozofie* – *filosofie*, *dezinfekce* – *desinfekce*)
- ve slovech zakončených v 1. pádě na skupinu [-ns, -rs, -ls], v ostatních pádech a ve slovech odvozených vyslovovanou [-nz-, -rz-, -lz-], je správné také psaní *s*, a to bez stylového rozlišení (např. *kurz* – *kurs*, *kurzovné* – *kursovné*, *impulz* – *impuls*, *dispenz* – *dispens*, *pulz* – *puls*)
- ve slovech s příponou *-ismus*, *-isma* jsou rovněž možné obě varianty, za základní se považují podoby se *s* (*impresionismus* – *impresionizmus*, *mechanismus* – *mechanizmus*, *charisma* – *charizma*)
- ve slovech, kde se jako spisovná připouští výslovnost [s] i [z] je možné psaní *s* i *z*, za slohově neutrální se považuje *s* (*renezance* – *renesance*, *disertace* – *dizertace*, *diskuse* – *diskuze*)
- změna v označování délky nad samohláskami, upřednostnění kratších podob, ale možné psaní jak s délkou, tak bez ní (*benzin* – *benzín*, *penicilin* – *penicilín*, *archiv* – *archív*, *masiv* – *masív*, *citron* – *citrón*, *bonbon* – *bonbón* x ale jen *bonboniéra*, *voliéra*, *vegetarián*, *exteriér*, *hermelín*, *angína*, *kuriózní*)
- přiblížení mluvené podoby cizích slov psané: *mejkap* i *make-up*, *džus* (z *juice*), *džez* i *jazz* ...

Psaní velkých písmen

- u názvů ulic a míst (první písmeno názvu velké a po předložce opět velké)
např. dříve *ulice Na zahrádkách* x dnes *ulice Na Zahrádkách*
dříve *nábřeží kapitána Jaroše* x dnes *nábřeží Kapitána Jaroše*
U Medvídků, *Na Můstku*, *Mezi Zahrádkami*
- názvy náměstí – *náměstí Svobody*, *náměstí Krále Jiřího z Poděbrad* (ALE *zastávka Náměstí Svobody*)
- jedinečné stavby – *Chrám sv. Víta* (v Praze na Hradčanech) x ALE *chrám sv. Barbory* v Kutné Hoře, *kostel sv. Jakuba*
- církevní svátky – *Vánoce*, *Velikonoce*, *Hromnice*, *Dušičky*, *Hod boží* (*Boží hod*)

Přísluvečné spřežky

natřít *namodro* / *na modro*, *z počátku* / *zpočátku*, *za mlada* / *zamlada*, *na příklad* / *například*

X psaní jen dohromady: *napořád*, *odevšad*, *napravo*, *vpravo*, *doleva*

psaní jen zvlášť: *na rozdíl*, *na shledanou*

někde možné obojí varianty, nutno hledat v PČP nebo ve SSČ!

Změny v tvarosloví

• Slovesa

Tvary pocit'ované před r. 1993 jako nespisovné dnes připojeny jako hovorové dublety

Týká se sloves spadajících pod:

1. třídu – k typu „*maže*“ → pouze já *mažu* (nikoli já ~~maži~~!), oni *mažou* (nikoli oni ~~maží~~ = hyperkorektní!)

spisovné dublety: já *píšu* / *píši*, oni *píšou* / *píší*)

2. třídu – k typu „*tiskne*“ → on *tiskl* / *tisknul*, *šlápl* / *šlápnul*, ale jen on *škrábl* – nutno hledat v PČP!

3. třídu – k typu *kryje*, *kupuje*: spisovně já *kryji* / *kryju* (hovor.), oni *kryjí* / *kryjou* (hovor.), já *kupuji* / *kupuju*, oni *kupují* / *kupujou*

4. třídu – k typu „*sází*“: spisovně oni *sázejí* / *sází*
ale pouze on/oni *prosí* (nikoli oni ~~prosejí~~), on/oni *trpí* (nikoli oni ~~trpějí~~)!

sloveso *moci* / *mocht*: povoleny tvary *mohu* / *můžu*, *mohou* / *můžou*

Infinitivní koncovka: dříve **-t** / **-ti** (*vést* / *vésti*), dnes **-ti** vnímána archaicky, tedy pouze **-t** (*vést*) nebo **-ci** / **-ct** (*péci* / *péct*, *moci* / *mocht*)

• **Číslovky tři, čtyři**

genitiv – bez *tří* / *třech* (nově), *do čtyř* / *do čtyřech* (X v 6. p. jen o *třech*, o *čtyřech*), ale do *obou*, *dvou* (nikoli ~~obouch~~, ~~dvouch~~)

• **Posesivní zájmena „můj, tvůj, svůj“:**

ve 2., 3., 6. a 7. p. sg. **žen.rodu** i tvary stažené i nestažené:

má / *moje* dívka, bez *mé* / *mojí* účasti, k *mé* / *mojí* matce, o *mé* / *mojí* práci, s *mou* / *mojí* pomocí

v 1., 4. a 5. p. sg. **středního rodu**: *mé* / *moje* dítě

v 1., 4. a 5. p. pl. **mužského rodu**: *moji* / *mí* přátelé

Tvary „bez mojích, s mojimi, o svojích, tvojím atd. nejsou spisovné!!

• **Podstatná jména ruka, noha:**

2. p. *bez rukou*, *bez nohou*/bez *noh*

6. p. *na rukou*/rukách, *nohou*/nohách

Důležitá zásada:

Pokud zvolíme určitou pravopisnou variantu slova, např. *kurz*, měli bychom dbát na to, abychom zvolenou variantu dodržovali v celém textu a také u všech slov, u nichž se daný pravopisný jev vyskytuje. Nemělo by se tudíž v témž textu střídat např. psaní *impuls* a *kurz* nebo *romantizmus* a *impresionismus*, i když obě varianty jsou správné!

